УДК 159.922.8:316.356.2:159.97
DOI https://doi.org/10.32782/2709-3093/2026.5/24

Мостова Т.Д.
https://orcid.org/0000-0002-3478-7652
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

БАТЬКІВСЬКА ТУРБОТА ТА КОНТРОЛЬ ЯК СІМЕЙНІ КОРЕЛЯТИ АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ МОЛОДІ

У статті представлено результати теоретичного й емпіричного дослідження зв'язків між особливостями батьківської взаємодії та адиктивними тенденціями молоді. У центрі аналізу перебувають два базові виміри батьківського зв'язку – турбота та контроль. Їх співвідношення визначає, чи підтримує сімейне середовище становлення автономії, чи посилює залежність молодої людини від зовнішньої регуляції. Актуальність роботи зумовлена поширенням поведінкових і цифрових форм залежності та необхідністю точніше окреслити сімейні чинники психологічної вразливості в період ранньої дорослості. Мета дослідження полягала у встановленні характеру зв'язків між батьківською турботою, контролем, загальною адиктивною схильністю та інтернет-залежністю молоді. Вибірку становили 44 особи віком від 18 до 24 років (M = 21), серед яких 70,5 % жінок і 29,5 % чоловіків. Застосовано Parental Bonding Instrument, 20-пунктову скринінгову шкалу адиктивної схильності та тест інтернет-залежності К. Янг. Дані опрацьовано за допомогою описової статистики й кореляційного аналізу Пірсона. Високий рівень батьківського контролю відзначили 45,5 % респондентів, високий рівень турботи – 40,9 %. Середній і високий рівні адиктивної схильності разом виявлено у 75,0 % вибірки; таку саму частку становили учасники із середнім і високим рівнями інтернет-залежності. Батьківська турбота обернено корелювала з адиктивною схильністю (r = –0,42; p = 0,005) та інтернет-залежністю (r = –0,35; p = 0,020). Контроль, навпаки, прямо корелював з адиктивною схильністю (r = 0,46; p = 0,002) й інтернет-залежністю (r = 0,41; p = 0,006). Результати інтерпретовано з урахуванням змісту шкали контролю PBI, яка відображає передусім надмірну опіку, нав'язливість і обмеження автономії. Тому виявлені зв'язки не можна автоматично переносити на конструктивний батьківський моніторинг, що ґрунтується на зрозумілих правилах, емоційному прийнятті та повазі до самостійності. Практичне значення дослідження полягає в обґрунтуванні сімейно орієнтованої профілактики адиктивної поведінки, спрямованої на посилення емоційної доступності батьків, зменшення психологічного тиску, узгодження меж і поступове формування автономної саморегуляції молоді.

Ключові слова: *адиктивна поведінка, молодь, сімейне середовище, батьківська турбота, батьківський контроль, прив'язаність, інтернет-залежність, автономія.*

Постановка проблеми. Залежна поведінка молоді давно вийшла за межі проблеми вживання психоактивних речовин. Поряд із хімічними адикціями дедалі помітнішими стають поведінкові форми, пов'язані з цифровими технологіями, соціальними мережами, онлайн-іграми, неконтрольованим споживанням контенту та іншими способами швидкої зміни психоемоційного стану. Спільним для цих проявів є не конкретний об'єкт залежності, а поступова втрата довільного контролю, звуження репертуару способів подолання напруження та закріплення поведінки, що забезпечує короткочасне полегшення. У компонентній моделі адикції до основних ознак належать домінування діяльності у психічному житті, зміна настрою, толерантність, симптоми відміни, конфлікт і повернення до попередньої поведінки після спроб її припинити [6, с. 191–197]. Така логіка дає змогу аналізувати різні залежності в єдиному психологічному полі, не ототожнюючи, водночас, ризикову поведінку з клінічним діагнозом.

У ранній дорослості людина формально набуває значної самостійності, проте способи регулювання емоцій, ставлення до меж і переживання власної автономії значною мірою залишаються пов'язаними з досвідом сімейних взаємин. Сім'я не визначає адиктивну поведінку безпосередньо, але створює психологічний контекст, у якому

© Мостова Т.Д., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

формується здатність витримувати фрустрацію, звертатися по підтримку, відкладати задоволення та приймати рішення без надмірної залежності від зовнішнього схвалення. Емоційно доступні стосунки можуть виконувати захисну функцію; натомість холодність, непослідовність, принизливий психологічний тиск або надмірне втручання в особистий простір ускладнюють розвиток внутрішньої саморегуляції.

Особливої уваги потребує поняття батьківського контролю. У повсякденній мові ним позначають і турботливий моніторинг, і чіткі правила, і жорстке обмеження автономії. Психологічно ці явища не є тотожними. Поведінковий контроль передбачає зрозумілі вимоги, поінформованість про діяльність дитини та послідовні межі. Психологічний контроль реалізується через провину, знецінення, вилучення любові, маніпулювання переживаннями й нав'язування рішень. Лонгітюдні дані показують, що поведінковий контроль у теплих стосунках може бути захисним, тоді як психологічний контроль пов'язаний із вищим ризиком проблемного користування інтернетом [9, art. 642]. Отже, для інтерпретації емпіричних результатів важливо з'ясувати, який саме зміст вкладає психодіагностична шкала в категорію контролю.

У Parental Bonding Instrument (PBI) контроль розглядається разом із надмірною опікою та обмеженням автономії. Тому високий бал за цією шкалою радше характеризує досвід нав'язливої регуляції й труднощі сепарації, а не здорову батьківську залученість [4, с. 1–10]. Саме таке розуміння контролю покладено в основу цієї статті. Воно дозволяє уникнути спрощеного висновку про шкідливість будь-яких меж і водночас дослідити, чи пов'язана сімейна надрегуляція з адиктивними тенденціями молодих людей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні підходи трактують адиктивну поведінку як багатофакторний феномен, у якому біологічна вразливість, особистісні особливості, способи подолання стресу та соціальне середовище взаємодіють, а не діють ізольовано. В українських дослідженнях наголошується на ролі емоційної нестійкості, дефіциту самоконтролю, труднощів рефлексії та обмеженого репертуару конструктивних копінг-стратегій [1, с. 15–22; 2, с. 9–17]. Інтернет-залежність при цьому розглядають як один із варіантів поведінкової адикції, що супроводжується надмірною залученістю, втратою контролю над часом і порушенням балансу між онлайн – та офлайн-активністю [3, с. 194–204; 5, с. 237–244].

Клінічні та систематичні огляди застерігають від механічного прирівнювання інтенсивного користування інтернетом до залежності. Значення мають функціональні наслідки: чи витісняє онлайн-активність навчання, працю, сон і близькі стосунки; чи стає вона переважним способом регуляції настрою; чи зберігає людина здатність припинити користування відповідно до власного наміру [7, с. 143–176]. Компенсаторна модель проблемного користування інтернетом пояснює його як спробу впоратися з негативним станом або незадоволеними психологічними потребами. Така стратегія може бути короткочасно ефективною, але за регулярного повторення послаблює розвиток інших способів саморегуляції [14, с. 351–354].

Перший системний інструмент для ретроспективної оцінки батьківського зв'язку – PBI – запропонували G. Parker, H. Tupling та L. B. Brown. Його двовимірна модель описує турботу і надмірну опіку/контроль, поєднання яких утворює різні профілі батьківського ставлення [4, с. 1–10]. Турбота включає тепло, прийняття, емоційну доступність і підтримку. Протилежний полюс представлений холодністю та відкиданням. Вимір контролю охоплює нав'язливість, гіперопіку, обмеження самостійності й тенденцію приймати рішення замість дитини. Таким чином, низький контроль у PBI не означає байдужості, а високий – не є синонімом відповідального моніторингу.

Емпіричні роботи послідовно вказують на зв'язок між раннім досвідом прив'язаності та проблемним користуванням цифровими технологіями. A. E. Kalaitzaki та J. Birtchnell показали, що ранній батьківський зв'язок пов'язаний з інтернет-залежністю молодих дорослих через характер взаємин з іншими людьми [8, с. 733–736]. У дослідженні C. Trumello та співавторів батьківська турбота й психічне здоров'я підлітків були взаємопов'язаними складниками ризику інтернет-залежності [10, с. 12876]. Ці результати узгоджуються з припущенням, що цифрове середовище може ставати заміною передбачуваної емоційної підтримки або безпечної близькості.

Водночас зв'язок між контролем і проблемним користуванням інтернетом залежить від типу контролю та якості стосунків. Трирічне дослідження D. T. L. Shek, X. Zhu та C. M. S. Ma продемонструвало різноспрямовані ефекти поведінкового й психологічного контролю: чітка регуляція поведінки могла бути захисною, тоді як психологічне втручання в автономію було пов'язане з вищими показниками інтернет-залежності [9, art. 642]. Схожий висновок отримано у дослідженні X. Zhu,

C. Deng і W. Bai: характер батьківського контролю необхідно розглядати разом із якістю взаємин, оскільки однакові за формою обмеження мають різний психологічний зміст у приймальному та конфліктному сімейному контексті [11, art. 1190534].

Метааналіз 35 досліджень із загальною вибіркою 40 587 осіб засвідчив, що позитивні стилі виховання обернено пов'язані з проблемним користуванням інтернетом, а негативні, особливо каральні, – прямо; зв'язок із негативними стилями виявився сильнішим [12, с. 652–669]. Важливо, що метааналітичні результати не підтримують ідею єдиного універсального «правильного рівня контролю». Скоріше йдеться про якість регуляції: правила стають ресурсом, коли вони послідовні, зрозумілі й не руйнують суб'єктність молодої людини. У роботі C. Chou та Y. H. Lee також показано, що стилі інтернет-виховання модифікують зв'язок між батьківською поведінкою, очікуваннями від мережі та інтернет-залежністю [13, с. 137–146].

Попри накопичені дані, недостатньо дослідженим залишається поєднання батьківської турботи й надконтролю як сімейних корелятів не лише інтернет-залежності, а ширшої адиктивної схильності в ранній дорослості. Більшість робіт зосереджена на підлітках, тоді як у віці 18–24 років сімейні патерни вже співіснують із завданнями сепарації, професійного самовизначення та побудови дорослих стосунків. Саме цей перехідний контекст робить аналіз сімейної взаємодії особливо значущим.

Постановка завдання. Мета статті – емпірично дослідити зв'язки між батьківською турботою й контролем та проявами адиктивної поведінки молоді. Для досягнення мети поставлено такі завдання: охарактеризувати розподіл показників батьківської турботи й контролю; визначити рівні загальної адиктивної схильності та інтернет-залежності; встановити силу й напрям кореляцій між показниками батьківської взаємодії та адиктивними проявами; окреслити практичні орієнтири сімейно спрямованої профілактики.

Виклад основного матеріалу. Організація та методи. Емпіричне дослідження проведено у дистанційному форматі за допомогою Google Forms. У ньому взяли участь 44 молоді люди віком від 18 до 24 років; середній вік становив 21 рік. Жінки складали 70,5 % вибірки, чоловіки – 29,5 %. Чотирнадцять учасників мали середню освіту, тридцять – вищу або навчалися на відповідному рівні. В аналізі використовувалися знеособлені відповіді.

Комплекс методик включав Parental Bonding Instrument (PBI), 20-пунктову скринінгову шкалу адиктивної схильності та тест інтернет-залежності К. Янг. PBI використовувався для оцінки двох вимірів ретроспективно сприйнятого батьківського ставлення – турботи та надмірної опіки/контролю [4, с. 1–10]. Шкала турботи відображає емоційне тепло, прийняття і доступність підтримки; шкала контролю – обмеження автономії, нав'язливість і гіперопіку. Скринінгова шкала адиктивної схильності містила 20 дихотомічно оцінюваних тверджень, пов'язаних із пошуком стимуляції, орієнтацією на швидке задоволення та використанням адиктивних засобів для зміни психоемоційного стану. Тест К. Янг застосовано для оцінювання проблемності користування інтернетом [5, с. 237–244].

Статистичний аналіз охоплював частотні розподіли та коефіцієнт кореляції Пірсона. Для коефіцієнтів, наведених у дослідницькій базі, двобічні рівні значущості визначено за t-критерієм для r (df = 42), а 95 % довірчі інтервали – за z-перетворенням Фішера. Оскільки вихідні коефіцієнти були подані з точністю до двох десяткових знаків, значення p і межі довірчих інтервалів наведено як розрахункові. Результати тлумачилися як кореляційні: вони описують спільну варіативність показників, але не доводять однобічного причинного впливу сім'ї на поведінку молодої людини.

Результати дослідження. Розподіл показників PBI засвідчив, що сімейний досвід респондентів не можна описати однією домінуючою моделлю. Високий рівень турботи відзначили 18 осіб (40,9 %), середній – 16 (36,4 %), низький – 10 (22,7 %). Водночас високий рівень контролю виявлено у 20 учасників (45,5 %), середній – у 14 (31,8 %), низький – у 10 (22,7 %). Отже, емоційна підтримка у значної частини вибірки поєднувалася з досвідом

Таблиця 1

Розподіл показників батьківської турботи та контролю за PBI (n = 44)

Показник	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
Турбота	18 (40,9 %)	16 (36,4 %)	10 (22,7 %)
Контроль / надмірна опіка	20 (45,5 %)	14 (31,8 %)	10 (22,7 %)

Джерело: складено авторами за результатами емпіричного дослідження.

інтенсивної зовнішньої регуляції. Така комбінація не рівнозначна емоційному відторгненню, однак може створювати суперечливе повідомлення: «про тебе піклуються, але твоїй самостійності не довіряють».

За шкалою адиктивної схильності найбільшою була група із середнім рівнем – 21 особа (47,7 %). Високий рівень виявлено у 12 респондентів (27,3 %), низький – в 11 (25,0 %). За тестом інтернет-залежності К. Янг середній рівень мали 23 учасники (52,3 %), високий – 10 (22,7 %), низький – 11 (25,0 %). В обох випадках сума середнього та високого рівнів становила 75,0 %. Цей показник слід розглядати як частку осіб у зоні потенційного ризику, а не як поширеність клінічно діагностованої залежності. Скринінгові методики фіксують інтенсивність ознак і потребують поглибленої індивідуальної оцінки для клінічних висновків.

Кореляційний аналіз виявив систему зв'язків середньої сили. Батьківська турбота обернено корелювала із загальною адиктивною схильністю ($r = –0,42$; $p = 0,005$; 95 % ДІ [–0,64; –0,14]) та інтернет-залежністю ($r = –0,35$; $p = 0,020$; 95 % ДІ [–0,59; –0,06]). Зі зростанням сприйнятого емоційного прийняття інтенсивність адиктивних ознак у вибірці зменшувалася. Цей результат підтримує уявлення про турботу як ресурс, що полегшує звернення по допомогу й знижує потребу в компенсаторній зміні стану.

Контроль/надмірна опіка мав протилежний напрям зв'язків. Його показник прямо корелював з адиктивною схильністю ($r = 0,46$; $p = 0,002$; 95 % ДІ [0,19; 0,67]) та інтернет-залежністю ($r = 0,41$; $p = 0,006$; 95 % ДІ [0,13; 0,63]). Найвищим серед аналізованих був зв'язок контролю із загальною адиктивною схильністю. Це дає підстави припустити, що досвід систематичного обмеження самостійності пов'язаний не лише з конкретною цифровою активністю, а з ширшою готовністю регулювати переживання через зовнішній стимул.

Обговорення результатів. Отримані зв'язки підтримують системне розуміння адиктивної поведінки. Адикція не виникає як прямий наслідок певного стилю виховання; сімейні стосунки впливають опосередковано – через формування автономії, довіри до власних рішень, толерантності до фрустрації та доступності міжособистісної підтримки. Тому кореляція турботи з нижчими показниками залежності не означає, що емоційне тепло автоматично усуває всі ризики. Воно створює контекст, у якому негативні переживання можна розділити з іншою людиною, а не лише швидко заглушити адиктивною дією.

Обернений зв'язок турботи з інтернет-залежністю узгоджується з висновками A. E. Kalaitzaki та J. Birtchnell, які пов'язують раннє батьківське ставлення з проблемним користуванням інтернетом через характер міжособистісного функціонування молодих дорослих [8, с. 733–736]. У дослідженні C. Trumello та співавторів батьківська турбота також розглядалася разом із психічним здоров'ям як важлива складова ризику інтернет-залежності [10, art. 12876]. У нашій вибірці захисний патерн поширюється й на загальну адиктивну схильність, що може вказувати на більш універсальну роль емоційної доступності сім'ї.

Прямий зв'язок контролю з адиктивними показниками потребує обережного тлумачення. За PBI високий контроль означає надмірну опіку, втручання і блокування самостійності. Молода людина,

Таблиця 2

Рівні адиктивної схильності та інтернет-залежності (n = 44)

Показник	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
Адиктивна схильність	12 (27,3 %)	21 (47,7 %)	11 (25,0 %)
Інтернет-залежність	10 (22,7 %)	23 (52,3 %)	11 (25,0 %)

Джерело: складено авторами за результатами емпіричного дослідження.

Таблиця 3

Кореляції показників батьківської взаємодії з показниками адиктивної поведінки (n = 44)

Пара змінних	r	p	95 % довірчий інтервал
Турбота – адиктивна схильність	–0,42	0,005	[–0,64; –0,14]
Контроль – адиктивна схильність	0,46	0,002	[0,19; 0,67]
Турбота – інтернет-залежність	–0,35	0,020	[–0,59; –0,06]
Контроль – інтернет-залежність	0,41	0,006	[0,13; 0,63]

Примітка. Наведено двобічні p; 95 % ДІ обчислено за z-перетворенням Фішера. Джерело: розраховано авторами за даними емпіричного дослідження.

яка тривалий час пристосовується до зовнішнього керування, може мати менше можливостей тренувати власне планування, оцінювання ризику та припинення привабливої активності. За відсутності зовнішнього регулятора це проявляється не обов'язково відкритим протестом, а нестійкістю самоконтролю та пошуком швидкого полегшення. Інтернет у такій ситуації зручний тим, що надає відчуття приватності, вибору й негайної винагороди, але не вимагає складного узгодження з іншими людьми.

Водночас дані не дають підстав радити батькам повністю відмовитися від контролю. Лонгітюдне дослідження D. T. L. Shek та співавторів показало, що поведінковий і психологічний контроль мають різний зв'язок з інтернет-залежністю: прозорі правила й поінформованість можуть зменшувати ризик, тоді як маніпулювання почуттями та втручання в автономію – посилювати його [9, с. 642]. Саме тому практично значущою є не дилема «контролювати чи не контролювати», а питання способу регуляції. Конструктивні межі пояснюються, відповідають віку, можуть обговорюватися й залишають простір для відповідальності. Надконтроль підміняє відповідальність слухняністю та не дає сформувати внутрішні критерії вибору.

Метааналіз X. Niu та співавторів підтверджує, що позитивні стилі виховання пов'язані з нижчим проблемним користуванням інтернетом, а негативні – з вищим; при цьому несприятливі стилі мають сильніший зв'язок із ризиком, ніж сприятливі – із захистом [12, с. 652–669]. Це важливе уточнення для профілактики. Додавання тепла не завжди компенсує приниження, непередбачуване покарання або тотальне втручання в приватність. Якщо турбота використовується як обґрунтування контролю («ми вирішуємо за тебе, бо краще знаємо»), суб'єктивно вона може переживатися не як підтримка, а як недовіра до здатності людини впоратися самостійно.

Значущим є й те, що зв'язки з інтернет-залежністю були дещо слабшими, ніж із загальною адиктивною схильністю. Це може означати, що сімейні патерни пов'язані насамперед із базовим способом регуляції напруження, а конкретний об'єкт залежності визначається доступністю, соціальним контекстом, особистими уподобаннями та іншими чинниками. Цифрове середовище сьогодні є найбільш доступним, але психологічний механізм – прагнення швидко змінити стан і уникнути складного переживання – може реалізовуватися в різних формах [2, с. 9–17; 6, с. 191–197].

Практичні наслідки. Профілактика адиктивної поведінки в сім'ї не повинна зводитися до заборон, перевірки гаджетів чи моральних настанов. Такі заходи можуть тимчасово обмежити доступ до конкретної активності, але не розв'язують проблему саморегуляції. Доцільно працювати щонайменше у трьох напрямах. Перший – відновлення емоційної доступності: здатності вислухати без негайної оцінки, визнавати переживання та обговорювати труднощі без сорому. Другий – перехід від психологічного тиску до узгоджених поведінкових меж: конкретних правил, зрозумілих наслідків і права молодої людини брати участь у рішеннях, що стосуються її життя. Третій – підтримка автономної саморегуляції: планування часу, розпізнавання тригерів, розвиток альтернативних способів відновлення та поступове передавання відповідальності.

У психологічному консультуванні варто досліджувати не лише частоту адиктивної поведінки, а й функцію, яку вона виконує у сімейній системі. Наприклад, надмірне перебування онлайн може бути способом уникати конфлікту, створювати недоступну для контролю приватну територію або отримувати прийняття, якого бракує в близьких взаєминах. Якщо втручання спрямоване тільки на симптом, сім'я може посилити нагляд, а молода людина – приховування, і взаємний цикл недовіри закріпиться. Натомість робота з межами, способами діалогу й переживанням автономії створює умови для стійкіших змін.

Для освітніх і профілактичних програм доцільно розмежовувати моніторинг і психологічний контроль. Батьків слід навчати не лише розпізнавати ознаки проблемної поведінки, а й оцінювати власні способи реагування: чи є правила передбачуваними; чи не використовується турбота як привід для тотального втручання; чи дозволено молодій людині помилятися та відновлювати наслідки власних рішень; чи зберігається контакт поза темою проблемної поведінки. Саме ці питання переводять профілактику з площини боротьби за владу в площину розвитку відповідальності.

Висновки. Батьківська турбота і контроль утворюють не просту шкалу від «добре» до «погано», а два відносно самостійні виміри сімейного досвіду. Турбота відображає емоційне прийняття й доступність підтримки; контроль у моделі PBI – переважно надмірну опіку та обмеження автономії. У дослідженій вибірці високий рівень турботи виявлено у 40,9 % респондентів, а високий рівень контролю – у 45,5 %, що свідчить про

поширеність суперечливого поєднання близькості із зовнішньою регуляцією.

Середній і високий рівні адиктивної схильності разом охопили 75,0 % учасників; таку саму частку становили середній і високий рівні інтернет-залежності. Ці дані характеризують зону психологічного ризику, а не клінічну поширеність розладу. Вони вказують на необхідність ранньої профілактики, спрямованої на функції поведінки та механізми саморегуляції.

Батьківська турбота була пов'язана з нижчою адиктивною схильністю та інтернет-залежністю, тоді як контроль/надмірна опіка – з вищими показниками обох змінних. Найсильнішою виявилася кореляція між контролем і загальною адиктивною схильністю (r = 0,46), що підкреслює значення автономії не лише для цифрової поведінки, а й для ширшої готовності використовувати зовнішні стимули як засіб регуляції стану.

Практичний висновок полягає не у відмові від батьківських меж, а у зміні їх психологічної якості. Профілактично значущими є емоційне прийняття, чіткі й обговорювані правила, відмова від маніпулювання провиною та поступове передавання відповідальності молодій людині. З огляду на поперечний дизайн і обсяг вибірки отримані результати слід розглядати як виявлені зв'язки, а не як доказ прямого причинного впливу. Подальші дослідження доцільно здійснювати на більших і гендерно збалансованих вибірках, окремо аналізувати материнську та батьківську взаємодію, а також використовувати лонгітюдний дизайн.

Список літератури:

1. Берегова Н., Колба В. Психологічні особливості формування адиктивної поведінки у сучасної молоді. *Psychology Travelogs*. 2023. № 2. С. 15–22. DOI: https://doi.org/10.31891/PT-2023-2-4
2. Мостова Т. Д. Психологія залежної поведінки : електронний методичний посібник до практичних занять і самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 053 Психологія. Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2025. 51 с.
3. Камінська О. В. Психологічні детермінанти формування інтернет-залежності. Проблеми сучасної психології. 2013. Вип. 22. С. 194–204.
4. Parker G., Tupling H., Brown L. B. A Parental Bonding Instrument. *British Journal of Medical Psychology.* 1979. Vol. 52, No. 1. P. 1–10. DOI: https://doi.org/10.1111/j.2044-8341.1979.tb02487.x
5. Young K. S. Internet Addiction: The Emergence of a New Clinical Disorder. *CyberPsychology & Behavior*. 1998. Vol. 1, No. 3. P. 237–244. DOI: https://doi.org/10.1089/cpb.1998.1.237
6. Griffiths M. D. A "Components" Model of Addiction within a Biopsychosocial Framework. *Journal of Substance Use*. 2005. Vol. 10, No. 4. P. 191–197. DOI: https://doi.org/10.1080/14659890500114359
7. Kuss D. J., Lopez-Fernandez O. Internet Addiction and Problematic Internet Use: A Systematic Review of Clinical Research. *World Journal of Psychiatry*. 2016. Vol. 6, No. 1. P. 143–176. DOI: https://doi.org/10.5498/wjp.v6.i1.143
8. Kalaitzaki A. E., Birtchnell J. The Impact of Early Parenting Bonding on Young Adults' Internet Addiction, through the Mediation Effects of Negative Relating to Others and Sadness. *Addictive Behaviors*. 2014. Vol. 39, No. 3. P. 733–736. DOI: https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2013.12.002
9. Shek D. T. L., Zhu X., Ma C. M. S. The Influence of Parental Control and Parent–Child Relational Qualities on Adolescent Internet Addiction: A 3-Year Longitudinal Study in Hong Kong. *Frontiers in Psychology*. 2018. Vol. 9. Article 642. DOI: https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.00642.
10. Trumello C., Vismara L., Sechi C., Ricciardi P., Marino V., Babore A. Internet Addiction: The Role of Parental Care and Mental Health in Adolescence. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2021. Vol. 18, No. 24. Article 12876. DOI: https://doi.org/10.3390/ijerph182412876.
11. Zhu X., Deng C., Bai W. Parental Control and Adolescent Internet Addiction: The Moderating Effect of Parent-Child Relationships. *Frontiers in Public Health.* 2023. Vol. 11. Article 1190534. DOI: https://doi.org/10.3389/fpubh.2023.1190534
12. Niu X., Li J.-Y., King D. L., Rost D. H., Wang H.-Z., Wang J.-L. The Relationship between Parenting Styles and Adolescent Problematic Internet Use: A Three-Level Meta-Analysis. *Journal of Behavioral Addictions*. 2023. Vol. 12, No. 3. P. 652–669. DOI: https://doi.org/10.1556/2006.2023.00043
13. Chou C., Lee Y. H. The Moderating Effects of Internet Parenting Styles on the Relationship between Internet Parenting Behavior, Internet Expectancy, and Internet Addiction. *The Asia-Pacific Education Researcher*. 2017. Vol. 26, No. 3–4. P. 137–146. DOI: https://doi.org/10.1007/s40299-017-0334-5
14. Kardefelt-Winther D. A Conceptual and Methodological Critique of Internet Addiction Research: Towards a Model of Compensatory Internet Use. *Computers in Human Behavior.* 2014. Vol. 31. P. 351–354. DOI: https://doi.org/10.1016/j.chb.2013.10.017

Mostova T.D. PARENTAL CARE AND CONTROL AS FAMILY CORRELATES OF ADDICTIVE BEHAVIOR AMONG YOUNG ADULTS

The article presents the findings of a theoretical and empirical study of the associations between parental interaction and addictive tendencies among young adults. The analysis focuses on two core dimensions of parental bonding – care and control-whose balance may either support the development of autonomy or reinforce reliance on external regulation. The relevance of the study is determined by the growing prevalence of behavioral and digital forms of addiction and by the need to identify family-related factors of psychological vulnerability during emerging adulthood. The study aimed to examine the associations between parental care, parental control, a general propensity for addictive behavior, and Internet addiction. The sample comprised 44 participants aged 18–24 years (M = 21), including 70.5% women and 29.5% men. The research instruments were the Parental Bonding Instrument, a 20-item screening measure of propensity for addictive behavior, and Young's Internet Addiction Test. The data were analyzed using descriptive statistics and Pearson's correlation coefficient. High parental control was reported by 45.5% of respondents, whereas high parental care was reported by 40.9%. Moderate and high levels of propensity for addictive behavior together were identified in 75.0% of the sample; the same proportion of participants displayed moderate or high levels of Internet addiction. Parental care was negatively associated with propensity for addictive behavior ($r = -0.42$; $p = 0.005$) and Internet addiction ($r = -0.35$; $p = 0.020$). In contrast, parental control was positively associated with propensity for addictive behavior ($r = 0.46$; $p = 0.002$) and Internet addiction ($r = 0.41$; $p = 0.006$). The findings are interpreted in light of the content of the PBI control dimension, which primarily reflects overprotection, intrusiveness, and restriction of autonomy. Accordingly, the identified associations should not be generalized to constructive parental monitoring based on clear expectations, emotional acceptance, and respect for the young person's agency. The practical significance of the findings lies in supporting a family-oriented approach to addiction prevention that emphasizes parental emotional availability, reduced psychological pressure, negotiated and consistent boundaries, and the gradual development of autonomous self-regulation among young adults.

Keywords: *addictive behavior, young adults, family environment, parental care, parental control, parental bonding, Internet addiction, autonomy.*

Дата першого надходження статті до видання: 06.07.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 11.09.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 23.10.2026